

Boekman- stichting 2006

www.boekman.nl

Jaar-
verslag
2006
*Annual
Report
2006*

Boekman-
stichting

Studiecentrum
voor kunst,
cultuur en beleid
*Study centre for arts,
culture and related
policy*

Boekmanstichting
Amsterdam, 2007

In- houd

Jaar- verslag 2006

- 6 Voorwoord

Bestuur en organisatie

- 7 Overleg taakstelling medio 2006 afgerond
- 8 Reorganisatie voltooid
- 8 Nieuwe initiatieven dienen zich aan
- 9 Raad van Toezicht-model, voordrachtsplaatsen en nieuwe bestuursleden
- 9 Bestuursmutaties

Activiteiten

- 10 Boekmandebat over hoge en lage cultuur
- 10 Studiemiddag over de positie van het boek
- 11 Oratie Boekman-hoogleraar Hans Abbing
- 11 Rondetafelgesprek over de toekomst van de publieke omroep
- 12 Boekmandebat over kunsteconomie
- 12 Studiedag over kunst en cultuur in de wereldhandel
- 13 Boekmandebat over de onderwijscanon
- 14 Rondetafelgesprek over master Kunst en openbaar bestuur
- 14 Happening over cultureel ondernemen
- 15 Boekmandebat over de culturele canon

Bibliotheek en documentatie

- 16 Verbouwingsplannen en verhuizing
- 16 Collectie en aanwinsten
- 17 Publiek
- 18 *Boekman*/literatuuroverzichten
- 18 Kroniek en congresagenda
- 18 (Inter)nationale samenwerking
- 19 ConnectCP

Publicaties

- 20 Tijdschrift *Boekman*
- 21 Another brick in the wall: a critical review of arts management education in Europe
- 22 A cultural component as an integral part of the EU's foreign policy?
- 22 Cultural Policy in the Netherlands

Bijlagen

- 24 Samenstelling stichtingsbestuur en andere gremia
- 25 Personeel
- 26 Financiën
- 26 Publicaties en activiteiten medewerkers

Extracts from the annual report 2006

- 34 Foreword

Activities

- 35 Boekman debate about high and low culture
- 35 Study afternoon about the position of the book
- 35 Study day about arts and culture in world trade
- 35 Boekman debates on cultural canon
- 36 ConnectCP

Library and Documentation

- 36 Towards a new library
- 37 Collection and Acquisitions
- 37 Users
- 37 'Chronicle' and Conference Diary
- 37 International Cooperation

Publications

- 37 *Boekman* Periodical
- 37 Another brick in the wall: a critical review of arts management education in Europe
- 38 A cultural component as an integral part of the EU's foreign policy?
- 38 Cultural Policy in the Netherlands

Appendices

- 38 Executive Board
- 38 Board
- 39 Staff
- 39 Financial Status

Voor- woord

De ik-factor in het kunstbeleid

Toen Hedy d'Ancona minister van Cultuur was (1990-1994) zag ik ze voor het eerst in grote hoeveelheden: voetnoten. Haar cultuurnota *Investeren in Cultuur* was een doortimmerd verhaal waarin bronnen werden genoemd en tabellen gepresenteerd. De verwetenschappelijking van het kunstbeleid werd ermee zichtbaar. Minder zichtbaar was de minister, althans in dat beleidsstuk. In het politieke spel was ze bepaald geen zwakke speler.

Nadien bleven de voetnoten, maar de politieke toon werd ikerichter. Vooral de bewindslieden Van der Ploeg en Van der Laan hielden van het woord 'ik' en gebruikten het kwistig in beleidsbrieven en -nota's. Ze figureerden daarmee als herkenbare actoren in het openbaar bestuur. Als politici die persoonlijk een beslissing namen ten gevolge waarvan grote raderwerken in beweging kwamen of juist stilvielen.

Misschien moesten de staatssecretarissen zwaarder op de ik-formule leunen omdat ze de ministeriële macht ontbeerden. Een stelling die nu kan worden ontkracht of bevestigd door de nieuwe minister van Cultuur, de wetenschapper en columnist Ronald Plasterk. Een minister die deel uitmaakt van een kabinet dat zegt meer naar de samenleving te gaan luisteren.

Een interactief kunstbeleid dus. Voorstellen, overleg en dialoog, een gezamenlijke conclusie, een besluit. Het zal allemaal blijken uit de documenten die ons de komende jaren weer bereiken. Uit de brieven die een besluit verwoorden, een subsidie mogelijk maken of juist intrekken. Uit de nota's die een nieuw vergezicht in het kunstbeleid openen, de grenzen verleggen of juist stellen.

Wie al die documenten van minister Plasterk verzamelt, zoals wij hier bij de Boekmanstichting doen, krijgt uiteindelijk antwoord op de hoofdvraag: hoe sterk resoneert zijn ik-factor in het kunstbeleid?

Cas Smithuijsen
directeur

Bestuur en organi- satie

Overleg taakstelling medio 2006 afgerond

Najaar 2003 kondigde de regering-Balkenende II bij monde van haar staatssecretaris Cultuur en Media, Medy van der Laan, een herstructurering aan van de ondersteuning in de culturele sector. Bij 'ondersteuning' moet men denken aan taken als bemiddeling, scholing en professionalisering, documentatie, reflectie en kennistransfer. De herstructurering zou ook een structurele bezuiniging moeten opleveren van ongeveer vijf miljoen euro, tien procent van het totale bedrag voor de ondersteuningsstructuur. Door extra te korten op ondersteuning zouden de 'kunstproducerende' instellingen zoveel mogelijk kunnen worden gesauveerd.

De reorganisatie spitste zich toe op enkele sectoren: podiumkunsten, musea, muziek, amateurisme en kunstvakopleiding. In de meeste gevallen ging het om het aanbrengen van een sterkere waterscheiding tussen zogenaamde sectorinstituten en brancheinstituten. De sectorinstituten

bleven in beginsel een subsidiabele plek binnen het bestel houden, omdat ze werden geacht bepaalde overheidsgerelateerde taken uit te voeren. De brancheinstituten werden in beginsel van structurele subsidie uitgesloten omdat zij als belangenbehartigers werden geacht door hun leden in leven te worden gehouden. Incidentele subsidies konden de branche-instituten krijgen in de vorm van specifieke overheidsopdrachten. De resultaten van dergelijke opdrachten dienden dan bij te dragen aan de tenuitvoerlegging van 's rijks cultuurbeleid.

De Boekmanstichting is sectorinstituut noch branche-instituut. Bij het aanzeggen van de korting op het budget werd in het geval van de Boekmanstichting dan ook niet gesproken van een mogelijke herpositionering. In het persbericht dat het ministerie uitgaf verklaarde de staatssecretaris dat zij de situatie bij de Boekmanstichting 'onduidelijk' vond en dat zij de stichting door een extern bureau wilde laten doorlichten. Tegelijk met de aankondiging van een bezuiniging gaf zij een aanwijzing mee die feitelijk paste bij de manier waarop het ministerie de branche-instellingen instrueerde: verdien de bezuiniging op de structurele subsidie terug met inkomsten uit incidentele opdrachten.

In het bestuur vond een discussie plaats over zowel de bezuiniging, de vermeende 'onduidelijkheid' alsook over de ministeriële suggestie om het verloren bedrag terug te verdienen met opdrachten. Over het verloop van die discussie is al in het jaarverslag 2005 bericht. Na een eerste contact tussen vertegenwoordigers van de Directie Media, Letteren en Bibliotheken ontspon zich een geregleerde uitwisseling van vragen en antwoorden over rol en positie van de Boekmanstichting. Dat leidde uiteindelijk tot een brief van de staatssecretaris, gedateerd 1 juni 2006, waarin zij als besluit formuleerde dat de Boekmanstichting mocht doen wat zij altijd al deed. De brief eindigt met de volgende alinea:

'Samenvattend concludeer ik dat de Boekmanstichting fungeert als bovensectoraal bibliotheek-, studie- en documentatiecentrum op het terrein van kunst en cultuur in beleid en praktijk. De stichting stimuleert onderzoek, debat en meningsvorming en intermedieert tussen belanghebbende en belangstellende partijen, uit en buiten de culturele

sector. De rijksgefinancierde activiteiten van de Boekmanstichting kunnen daardoor volledig als concretisering van generieke besteltaken worden gekwalificeerd.’

Reorganisatie voltooid

De hernieuwde vaststelling van de aloude taken stond evenwel los van de opgelegde bezuiniging. Bij het ministerie ondervond het bestuur coulance in die zin, dat de bezuiniging van ongeveer een ton werd verdeeld over twee tranches: in 2006 zou het budget met een halve, en in 2007 met een hele ton omlaaggaan. Om de Boekmanstichting in de vaart te houden werd besloten tot een personele inkrimping en een navenante taakafstoting.

De personele inkrimping kon in een tijdspanne van elf maanden – in 2006 – geheel worden gerealiseerd. Nadat per 1 januari 2006 het contract met het hoofd projecten niet verlengd werd, werd per 1 juni afscheid genomen van de systeembeheerder en werd per 1 december door contract-beëindiging met één van de redacteuren de redactie van het tijdschrift *Boekman* verkleind. Aldus namen in de loop van 2006 drie mensen (2,2 fulltime plaatsen) afscheid van de stichting. Taakbeperking werd onder meer gevonden in het beëindigen van de – energieverblindende – juridische publicaties, en door het staken van de deelname aan verschillende internationale databanken. De directie ziet uit naar mogelijkheden deze taken elders onder te brengen.

De reorganisatie werd uitgevoerd niet eerder dan dat daarover in extenso in het bestuur was

gedelibereerd. In zijn vergadering van 9 februari stelde het bestuur de notitie van de directeur getiteld: *Reorganisatie Boekmanstichting. Hoe de bezuiniging op te vangen...*? na ampele bespreking vast. In die notitie werden de concreet te nemen stappen omschreven, alsook aangegeven hoe via kostenbesparende *outsourcing* en meer ondernemingsgewijze boekproductie de inkomsten zouden kunnen toenemen. Maar een forse inkrimping van het takenpakket, zo werd in het bestuur vastgesteld, was onvermijdelijk.

Nieuwe initiatieven dienen zich aan

Na het afronden van de bezuinigingsperikelen dienden nieuwe kansen zich aan, ook via het ministerie van OCW. Den Haag toonde duidelijk meer interesse voor Boekmanprojecten, zoals die over de positie van boeken, over de WTO en cultuur, over visies op de toekomst van de publieke omroep en over de ontwikkelingen rondom de canon van de Nederlandse geschiedenis en wellicht de Nederlandse cultuur. Bovendien ontving stichting Boekman *studies* de opdracht om het boek *Cultural Policy in the Netherlands* (zie elders in dit jaarverslag), door OCW voor het laatst uitgegeven in 2003, te updaten en compacter te maken. Het boek verscheen als gezamenlijke publicatie van het ministerie van OCW en Boekman *studies* in november en staat ook op de website van het ministerie (www.minocw.nl).

Raad van Toezicht-model, voordrachtsplaatsen en nieuwe bestuursleden

Het bestuur was van mening dat de feitelijke werkverhoudingen binnen de Boekmanstichting adequater in de verantwoordelijkheidsstructuur zouden moeten worden weerspiegeld. In zijn juni-vergadering, gehouden in de raadzaal van het stadhuis te Sneek, alwaar bestuurslid Arno Brok burgemeester is, werd besloten tot de omvorming van een bestuursnaar een Raad van Toezicht-model. De huidige directie zal als feitelijk bestuurder gaan functioneren. De formulering van de nieuwe statuten heeft na overleg met het ministerie van OCW haar beslag gekregen. In februari 2007 krijgen ze rechtskracht.

Wat in de nieuwe statuten volgens het Raad van Toezicht-model behouden blijft is het systeem van voordrachtsplaatsen. Het bestuur hechtte zeer aan dit systeem, omdat daardoor breed kan worden geworven bij het invullen van raadsvacatures en aldus het in cultureel Nederland nog wel overheersende beeld van coöptatie wordt vermeden. In de nieuwe statuten is het aantal voordrachtsplaatsen teruggebracht van acht tot zes. Samengetrokken tot één ‘erfgoedplaats’ zijn de voordrachten van de musea en de monumenten. De voordrachtsplaatsen van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen en FNV-Kiem zijn samengetrokken tot één ‘werknemersplaats’ en er is een ‘werkgeversplaats’ die wordt voorgedragen door de Federatie van werkgeversverenigingen in de

Cultuur. Overige voordrachtsplaatsen zijn er voor de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Univer-siteiten (VSNU). De voorzitter wordt niet via een voordracht benoemd, maar zijn of haar benoeming dient wel de instemming te krijgen van de minister van OCW.

Bestuursmutaties

Per 1 januari werd het bestuur versterkt met een nieuwe penningmeester, mevrouw Adelheid Ponsioen, zakelijk directeur van het Openlucht Museum te Arnhem. Zij kwam in het bestuur op voordracht van de Nederlandse Museum Vereniging. In die kwaliteit volgde zij Rik van Koetsveld, thans zakelijk directeur van het Van Gogh Museum te Amsterdam, op. Hij moest het bestuur verlaten vanwege het verstrijken van de reguliere zittingstermijn van zes jaar. Ook werd afscheid genomen van Gerrie Heevel, rechter te Rotterdam, van wie de zittingstermijn eveneens was verstreken. Zij werd opgevolgd door Geertrui van der Craats, beeldend kunstenares te Maassluis, voorgedragen door FNV-Kiem. De twee scheidende bestuursleden werden op 9 februari toegesproken door voorzitter Theo Bremer, die in het bijzonder de kwaliteiten van thesaurier Koetsveld roemde. Hij en Heevel werden te samen met de overige bestuursleden gefêteerd op een voorstelling van *Het sluwe vosje* van Leoš Janáček in het Muziektheater te Amsterdam. Eind 2006 werd bekend dat Jan van Bergen was benoemd tot waarnemend burgemeester van Woudenberg en derhalve zijn werkzaamheden als gedeputeerde

Cultuur van de provincie Utrecht ging beëindigen. In overleg met het IPO werd besloten hem nog enige tijd in het bestuur van de Boekmanstichting te laten blijven totdat, na de verkiezingen van de Provinciale Staten in maart 2007, een nieuwe kandidaat door het IPO zal worden voorgedragen.

Activiteiten

Boekmandebat over hoge en lage cultuur

Op 25 januari vond in de Voorzichtszaal het debat *How LO can you go?* plaats ter gelegenheid van het verschijnen van het winternummer van *Boekman* (65) over hoge en lage cultuur (zie elders in dit jaarverslag). Uitgangspunt voor de discussie die middag was de vraag – in het verlengde van de oratie van Susanne Janssen *Het soortelijk gewicht van kunst in een open samenleving* over de classificatie van cultuur – hoe het kunstbeleid om zou moeten gaan met vaak als ‘laag’ bestempelde cultuurvormen zoals film, fotografie, popmuziek, mode, thrillers of strips. Wat zijn de criteria – of wat zouden deze moeten zijn – om ‘lage’ cultuur al dan niet te subsidiëren? Na een vlammend betoog

voor ‘hoge’ cultuur door Michaël Zeeman (filosoof en publicist) reageerden Susanne Janssen (Erasmus Universiteit), Elmer Schönberger (musicoloog, componist en publicist) en Martin van Ginkel (Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing) kort op deze inleiding. Onder leiding van panelvoorzitter Sijbolt Noorda (Universiteit van Amsterdam) vond er aansluitend een stevige discussie met de panelleden en de zaal plaats.

Studiemiddag over de positie van het boek

Wat zal de rol van het boek zijn in 2015 of 2020? Hoe kunnen alle betrokkenen uit de boekenbranche zich voorbereiden op veranderingen in hun vakgebied en op de kansen die dergelijke veranderingen aanreiken? Met die vragen meldde zich de Dr P.A. Tiele-Stichting, de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak en de Nederlandse Boekhistorische Vereniging bij de Boekmanstichting. Op 7 maart werd hierover in de Voorzichtszaal van de Boekmanstichting tijdens de bijeenkomst *De positie van het boek: hoe verder?* gediscussieerd met vertegenwoordigers van genoemde sectoren, onder wie Judith Belinfante (Universiteitsbibliotheek Universiteit van Amsterdam), Frank Huysmans (SCP en Universiteit van Amsterdam), Lisa Kuitert (Universiteit van Amsterdam), Laurens van Krevelen (Dr. P.A. Tiele-Stichting), Frits van Oostrom (Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Universiteit Utrecht en voorzitter van de canoncommissie), Dick Schram (Vrije Universiteit en Universiteit Utrecht), Connie Verberne (Koninklijke Vereniging van het Boekenvak) en Adriaan van der Weel (Universiteit Leiden).

Aan het einde van de middag werd vastgesteld dat het boek geleidelijk zijn traditionele informatiefunctie verliest (die functie nemen andere media over) ten faveure van een duidelijker positie van drager van het ‘intellectuele erfgoed’ en het puur literaire genre van non-fictie. Als ‘blijvende’ functies van het boek werden benoemd: brug met het verleden, stapelplaats van cultureel erfgoed, de vorm waarin de emotionele functie gedijt, uitdrukkingsmogelijkheid van narrativiteit, taligheid, literaire en esthetische kwaliteit. De aanwezigen verklaarden aan het eind van de zitting desgewenst bereid te zijn als klankbord te fungeren bij de voorbereiding van de aangekondigde nieuwe letterennota.

In een vervolgssessie zou men verder willen praten over de Europese en meer algemeen internationale dimensie van het onderwerp, de methoden van onderzoek om de ontwikkelingen in de boekencultuur te kunnen monitoren en de beleidsinstrumenten voor de boeken- en leescultuur. Het verslag van deze studiemiddag is op onze website na te lezen, alsook de startnotitie waarmee de discussie werd aangezwengeld.

Oratie Boekman-hoogleraar Hans Abbing

Sinds 1 september 2005 is econoom en beeldend kunstenaar Hans Abbing bijzonder hoogleraar Kunstsociologie vanwege de Boekmanstichting aan de faculteiten Geestes- en Maatschappijen en Gedragswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. Op 17 maart hield Abbing zijn inaugurele rede *Van hoge naar nieuwe kunst*. Abbing betoogde dat in de Nederlandse muziekwereld, meer dan in andere culturele sectoren, een tweedeling plaatsvindt. Aan de ene kant is er de muziek waar stilzitten en subsidies vereisten zijn en het publiek ouder wordt en afneemt. Aan de andere kant is er bewegingsvrijheid, redelijke onafhankelijkheid van

subsidies en een qua leeftijd geméleerder publiek. Om de klassieke, hoge kunst te redden pleitte Abbing voor een subsidieverlaging. Dit zou de sector dwingen zich op een nieuw publiek te richten en te innoveren.

Na afloop van de rede was er een discussie waarbij econoom en oud-staatssecretaris van Cultuur Rick van der Ploeg, kunsthistoricus Henk van Os (Universiteit van Amsterdam), socioloog Abram de Swaan (Universiteit van Amsterdam) en media-antropoloog Jeroen de Kloet (Universiteit van Amsterdam) onder leiding van econoom en socioloog Olav Velthuis (Universiteit van Amsterdam en journalist) reageerden op de rede van Abbing. De complete inaugurele rede is te raadplegen op www.hansabbing.nl.

Rondetafelgesprek over de toekomst van de publieke omroep

Ter gelegenheid van de verschijning van *Boekman* 66 met als thema Kunst en Kijkcijfers, organiseerde de redactie van *Boekman* op 17 maart een debat over de culturele taak van de publieke omroep. Centraal op deze bijeenkomst stond het alternatief dat Rick van der Ploeg in dit nummer schetste voor de plannen voor de publieke omroep van staatssecretaris Medy van der Laan. Na inleidingen door Rick van der Ploeg (hoogleraar economie aan het Europese Universitair Instituut te Florence en aan de Universiteit van Amsterdam) en Marjan Hammersma (directeur Media van het ministerie van OCW) vond er een discussie plaats met de panelleden Annetje Gerritsma (directeur van het Stimuleringsfonds culturele omroepproducties), Wim Weijland (ex-hoofd kunsten AVRO), Ger Poppelaars (Dutch directors’ guild) en Ad ’s-Gravesande (mede-

initiatiefnemer van Omroep C) onder de deskundige leiding van Jo Bardoel (Radboud Universiteit). Knel-punten die daarbij besproken werden, betroffen onder meer de verlamende werking op de media van de Nederlandse wet- en regelgeving, de huidige afhankelijkheid van reclame-inkomsten, de dreigende opheffing van de NPS ('een eiland van kwaliteit,' aldus Van der Ploeg) en mogelijke alternatieven voor het omroepbestel. Van deze bijeenkomst is een uitgebreid verslag in *Boekman* 67 opgenomen.

Boekmandebat over kunsteconomie

Op 23 maart organiseerde de Boekmanstichting een discussieavond naar aanleiding van het proefschrift *Kunsteconomie in een nieuw perspectief* van Pim van Klink. In het eerste deel van de avond stond de economische theorie van Van Klink centraal. Na een korte weergave van zijn theoretische uitgangspunten reageerde Nachoem Wijnberg (hoogleraar Cultureel ondernemerschap en management aan de Universiteit van Amsterdam) hierop. Vervolgens gaven Berend Jan Langenberg (Erasmus Universiteit) en Hans Abbing (Universiteit van Amsterdam), beiden gespecialiseerd op het snijvlak van kunst en economie, hun reactie.

In het tweede deel van de avond ging het over Van Klinks visie op de cultuurnotasystematiek en de alternatieven die hij daarvoor aandraagt. Als eerste reageerde René Mazel (ministerie van Binnenlandse Zaken), betrokken bij de notaprocedure, op Van Klinks kritiek. Vervolgens namen Kees Weeda (Raad voor Cultuur), Sigrid Hemels (Universiteit Leiden) en Martin Berendse (ministerie van OCW) vanuit de zaal het woord.

Studiedag over kunst en cultuur in de wereldhandel

Op 26 juni organiseerden de Boekmanstichting en de Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA) in het Amsterdamse Felix Meritis een studiedag over WTO-regelgeving en de mogelijke gevolgen voor het Nederlandse cultuurbestel. Aanleiding voor de dag was de onbekendheid met de wijze waarop de Wereldhandelsorganisatie en haar aangesloten leden de internationale handel reguleren – en welke gevolgen dat zou kunnen hebben voor het in de wereld overwegend nationaal ingerichte cultuurbeleid. Over het algemeen zijn vertegenwoordigers van de nationale kunst- en cultuurpolitiek bevreesd voor de gevolgen: subsidies zouden worden afgeschaft en de cultuurproductie in de *global society* zou alleen nog tegemoetkomen aan de behoefte aan plat amusement. Om de gevolgen van internationale handel in het cultuurdomein waar nodig te kunnen tegenhouden, werd in november 2005 in Parijs een Conventie voor Culturele Diversiteit opgesteld door de Unesco, dat door vrijwel alle lidstaten werd aangenomen. De inhoud en rechtskracht van deze conventie genieten echter weinig bekendheid in de culturele sector.

De *keynote speech* werd gegeven door prof. dr Peter van den Bossche, voorheen werkzaam bij het Europese Hof van Justitie in Luxemburg en bij de Wereldhandelsorganisatie in Genève, en thans hoogleraar Internationaal recht aan de Universiteit van Maastricht. De Boekmanstichting

gaf hem de opdracht te bezien waar de regelgeving van de WTO mogelijk van invloed zou kunnen zijn op de nationaal gesteunde culturele voorzieningen in de lidstaten. Daarnaast schonk prof. dr Caroline Pauwels, verbonden aan de vakgroep Communicatiewetenschappen van de Vrije Universiteit Brussel en tevens hoofd van het Centrum voor Studies over Media, Informatie en Telecommunicatie (SMIT), nadere aandacht aan de situatie van de audiovisuele industrie binnen de WTO. Mr drs Lucky Belder, verbonden aan het Centrum voor Intellectueel Eigendomsrecht van de Universiteit van Utrecht, concentreerde zich in haar bijdrage op copyright en TRIPS, als onderdeel van het WTO-verdrag. Prof. dr Arjen van de Witteloostuijn, hoogleraar Internationale Economie en Bedrijfskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen en momenteel ook verbonden aan de Universiteit van Durham (Groot-Brittannië), ten slotte, reflecteerde op de macro-economische aspecten van de gereguleerde internationale handel. 's Middags kon er in kleiner verband onder leiding van deskundigen worden gereflecteerd op vier specifieke onderwerpen, te weten: omroep en filmsector, creative industries, WTO en Unesco Conventie en TRIPS en Creative Commons.

Inleiding en afsluitend debat werden verzorgd door respectievelijk Cas Smithuijsen (Boekmanstichting) en George Lawson (SICA). Vlak voor de studiedag verscheen een themanummer van het *SICAmag* over WTO en cultuur. Het ministerie van OCW maakte de studiedag mede mogelijk dankzij een extra subsidie.

Boekmandebat over de onderwijskanon

In januari 2005 bracht de Onderwijsraad het advies *De stand van educatief Nederland* uit, met daarin onder andere de aanbeveling om te komen tot een canon voor het onderwijs. De minister van OCW nam dit advies, zij het met enkele accentverschuivingen, over. Er werd vervolgens een commissie ingesteld, onder leiding van de president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Frits van Oostrom. Deze commissie adviseerde in oktober 2006 over welke elementen uit de Nederlandse geschiedenis, cultuur en samenleving in de canon een plek zouden moeten krijgen.

Vooruitlopend op dit advies organiseerde de Boekmanstichting het verkennende debat *Een canon voor het onderwijs: wat kan de cultuursector daarvan leren?* over wat de belangrijkste spelers in het onderwijsdebat heeft bewogen en wat zij van een canon verwachten. Vervolgens werd bezien wat een canon zou kunnen betekenen voor de kunstvakken in het onderwijs en of er van culturele instellingen een bijdrage mag worden verwacht aan de implementatie van de onderwijskanon.

Fons van Wieringen (Onderwijsraad), Rob Kerstens (ministerie van OCW), Frits van Oostrom (voorzitter van de Commissie ontwikkeling Nederlandse canon) en Els Swaab (Raad voor Cultuur) hielden een inleiding. In het tweede gedeelte van de avond volgden reacties van Ton Bevers (Erasmus Universiteit), Huub

Beurskens (schrijver en werkzaam in het voortgezet onderwijs) en Kees Vuyk (TIN en oud-directeur van de kunstacademie Kampen). Onder voorzitterschap van Thijs Adams werd aansluitend tussen de sprekers en de zaal een levendig debat gevoerd. Het verslag van deze bijeenkomst is na te lezen op onze website.

Rondetafelgesprek over master Kunst en openbaar bestuur

Op 10 juli ontvouwen Jan Willem van Henten (hoogleraar Bijbelwetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam) en Dos Elshout (docent Kunst, cultuur, management en beleid aan de Universiteit van Amsterdam) hun plannen over een nieuw op te zetten masteropleiding Kunst en openbaar bestuur aan de Faculteit Geesteswetenschappen van de UvA. Van Henten en Elshout wilden graag horen wat voor ideeën er in het culturele veld circuleren over bestuurs- en beleidsgerichte opleidingen. Als ‘veldvertegenwoordigers’ zaten om de tafel Jacqueline Algra (dansdeskundige), Anouk Baving (Directie Cultureel Erfgoed van OCW), Hans Onno van den Berg (VSCD), Lex ter Braak (Fonds BKbV), Marian van Dijk (Done-mus) en Yvette Gieles (SICA).

Uit de discussie kwam naar voren dat er aan het universitaire onderwijs op het gebied van bestuur en beleid in kunst en cultuur nog wel het een en ander valt te verbeteren. Het huidige aanbod onderscheidt zich nauwelijks van het beroepsgerichte hbo-onderwijsaanbod. De nieuwe master zou zich derhalve gunstig kunnen positioneren door vooral een intellectuele en reflexieve

benadering van het kunst- en cultuurbeleid aan te bieden, alsook veel ruimte te geven aan de basisvakken, zoals rechten, economie en sociale wetenschappen. De masteropleiding, zo luidde de conclusie, rendert het beste als een vervolg op een bacheloropleiding waarin alle ruimte wordt gegeven aan een of meer van de genoemde basisvakken. In het voorjaar 2007 vindt er een tweede studiedag plaats, waarop de oprichting en invulling van de genoemde master verder onderzocht zullen worden.

Happening over cultureel ondernemen

Op 13 oktober vond in restaurant Hotel de Goudfazant in Amsterdam-Noord de presentatie van *Boekman* 68 over Kunst en Com-mercie plaats. In het verlengde van dit nummer organiseerden de Boekmanstichting en BNCP Brand Concept Event de happening *De kunst van het cultureel ondernemen* met experts uit de kunstwereld en wetenschap. Cas Smithuijsen (directeur van de Boekmanstichting), opende de middag en overhandigde het eerste exemplaar aan Carolien Gehrels (wethouder Cultuur van Amsterdam). Gehrels benadrukte in haar inleiding dat de overheid ondernemende kunstenaars en instellingen vooral niet moet korten op hun subsidie. Aansluitend ging zij onder leiding van Martijn de Greve in debat met Nachoem Wijnberg (hoogleraar Cultureel ondernemerschap en management aan de Universiteit van Amsterdam).

Na de pauze namen Marloes Krijnen (Foam_Fotografiemuseum Amsterdam), Saim Simsek (opera-product Viable Entertainment) en Lex Brans (Kinetisch Noord op de NDSM-werf) plaats aan tafel.

De Greve ondervroeg hen over hun ervaringen met cultureel ondernemerschap en de relatie met het bedrijfsleven. Aan de middag werkte bovendien een aantal kunstenaars mee die blij gaven van hun ondernemerschap. Zo maakten de action painters van Spinsekt ter plaatse een schilderij, dat ze vervolgens ter verkoop aanboden. DJ Piaggio heette de bezoekers welkom met zijn mobiele discotheek Moving Grooves en Amin verzorgde een poëtisch intermezzo over het cultureel ondernemerschap.

De bijzondere formule van de dag – naast inhoudelijke ook culturele bijdragen en aandacht voor geslaagde cultureel ondernemers en hun succesvolle ‘fusion’recept van kunst en commercie – zorgde voor een nieuw publiek dat in groten getale was komen opdagen en dat opvallend jong was. Deze dag werd mede mogelijk gemaakt dankzij een substantiële bijdrage van de VandenEnde Foundation.

Boekmandebat over de culturele canon

Op 6 december vond in de Doopsgezinde Singelkerk te Amsterdam onder grote publiek belangstelling het Boekmandebat *Onderwijs – canon – cultuur* plaats. Deze discussie was het vervolg op een levendig Boekmandebat in de zomer (zie elders in dit jaarverslag), waarin het vooral ging om de canon in relatie tot het onderwijs. Inmiddels zijn de vijftig vensters van Van Oostroms canon bekend en overwegend positief ontvangen. Zes vensters daarvan kijken uit op cultuur. Centraal stond de vraag welk beroep deze specifieke vensters doen op de cultuur, en wat de cultuursector kan doen om van de canon een succes te maken. De inleidingen werden verzorgd door Jan Jaap Knol (ministerie van OCW), die Maria van der Hoeven op het laatste moment verving, Peter Sigmond (Rijksmuseum),

Maarten Doorman (Universiteit van Amsterdam) en Frits van Oostrom (canonvoorzitter en president Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen). Thijs Adams was gespreksleider. Middels bijdragen uit de zaal werden verschillende initiatieven uit het veld kort belicht, onder meer door Cees Hageman (Erfgoed Nederland), Anton Korteweg (Nederlands Letterkundig Museum) en Ireen van Ditschuyzen (IdtV). Zowel Doorman als Van Oostrom riep de politiek op om haar verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te zorgen dat de canon terugkeert in het onderwijs. Aan de cultuursector de oproep tot samenwerking, want ‘de canon moet geen weeshuis van liefdesbaby’s worden’, aldus Van Oostrom. Een eerste stap hiertoe werd gezet door de Boekmanstichting, die in het voorjaar van 2007 een inventarisatie publiceert met daarin allerlei initiatieven tot canonvorming in de culturele sector. Het uitgebreide verslag van dit debat is na te lezen op onze website.

Biblio- theek en documen- tatie

Verbouwingsplannen en verhuizing

Begin 2006 heeft de bibliotheek van de Boekmanstichting haar programma van eisen geformuleerd voor de inrichting van een bibliotheek op de eerste etage en de verbetering van de entree op de begane grond van het pand op de Herengracht. Op grond hiervan is een aantal architecten uitgenodigd een ontwerp te maken voor de realisatie van dit plan. Ter voorbereiding bezochten de bibliotheekmedewerkers in de eerste helft van 2006 een aantal bibliotheken in Nederland en spraken met bibliothecarissen van onder meer de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, de bibliotheek van het Van Gogh Museum in Amsterdam, Cultuurnetwerk in Utrecht, de bibliotheek van de rechtenfaculteit in Leiden en de bibliotheek van de Radboud Universiteit in Nijmegen. Archi-

tect Pieter Segers, verbonden aan Architectenbureau Hendriks te Heesch, was destijds medeverantwoordelijk voor de grootschalige vernieuwbouw van laatstgenoemde bibliotheek en door zijn verrassende kijk op onze wensen viel de keuze op hem. Ten gevolge van het lang uitgesponnen vergunningen-traject lijkt de verhuizing medio 2007 haar beslag te kunnen krijgen.

Collectie en aanwinsten

Als voorschot op de verhuizing zijn alvast wat meters gewonnen door een kantoor in het achterhuis te betrekken als rustige werkplek en magazijn. Ook is de steeds groeiende digitale beschikbaarheid van publicaties een uitkomst. Zodoende nam de collectie afgelopen jaar slechts met 8 meter toe tot 333 meter. De collectie is echter met 2.719 titels toegenomen tot een totaal van 64.543 titels, gevat in 22.116 banden. Hierin begrepen zijn alle tijdschriftartikelen, die in veelal gebonden jaargangen van tijdschriften worden bewaard.

Het afgelopen jaar moest het publiek tijdelijk 2.950 kleine artikelen uit de periode 1994 tot en met 1999 ontberen. Zij werden in de zomer gedigitaliseerd. Tezamen met 982 digitale aanwinsten heeft het publiek nu toegang tot 11.300 digitale documenten. Omdat het internetadres van de documenten frequent in de catalogus wordt vermeld, kan men ook vanuit de privéwerkkamer via internet vaak nog de volledige tekst van deze documenten inzien. Wie maandelijks onze aanwinsten raadpleegt, zal niet zo gauw bot vangen. Hoe ouder echter het materiaal, hoe kleiner de kans op beschikbaarheid via internet. Wij zoeken daarom naar een methode om toegang tot die docu-

menten waarop geen auteursrecht (meer) berust, ook buitenshuis te garanderen.

Het aantal abonnementen op tijdschriften, e-zines en kamerstukken nam toe met 37 tot 274. Hiervan bewaren en binden we er maar 169. Het aantal banden nam met 76 toe tot 1.462. De overige titels, vaak nieuwsbrieven, worden alleen opgenomen voor aanschaf tips, de congresagenda en eventuele artikelen. Inclusief jaarverslagen en afgesloten tijdschriften stonden er eind vorig jaar 1166 beschrijvingen van periodieken in de catalogus.

De dossiers met knipsels uit dag-, week- en vakbladen over actuele onderwerpen zijn in 2006 uitgebreid met 9 dossiers naar een totaal van 188, te weten:

- Culturele hoofdstad van Europa 2006, Patrás (Griekenland);
- De culturele hoofdsteden van Europa 2007, Sibiu (Roemenië), Luxemburg en de Grande Région (Frans Lotharingen, Rheinland-Pfalz en Saarland in Duitsland en Wallonië);
- De culturele hoofdsteden van Europa 2010, Essen (Duitsland), Pécs (Hongarije) en Istanbul (Turkije);
- De cartoonrel ten gevolge van spotprenten van de profeet Mohammed in de Deense krant *Jyllands posten*, inclusief artikelen over andere cartoons die voor ophef zorgden;
- Aanstootgevende en controversiële kunst en bedreiging van de vrijheid van meningsuiting. Dit is een vervolg op de eerdere dossiers 1998-2003 en 2004-2005;
- Volgrecht, vanaf 1 april 2006 kunnen beeldend kunstenaars in Nederland hierop een beroep doen. Het geeft kunstenaars en erfgenamen recht op één tot vier procent van de opbrengst van doorverkoop van kunstwerken;

- De Mondriaan Stichting en de wijze waarop zij de subsidies beheert voor onder meer museum-aankopen en tentoonstellingen, hetgeen tot protesten van de Nederlandse musea leidde;
- Kosmopolis, het huis voor de culturele dialoog, de nieuwe multiculturele instelling waarvan Medy van der Laan, voormalig staatssecretaris van Cultuur voor D66, tot voorzitter is benoemd;
- De Cultuurnota 2009-2012.

Publiek

Het publiek heeft vier computers tot zijn beschikking. Hiermee kan men de catalogus en de digitale collectie raadplegen, evenals de databanken Kunstprijzen in Nederland, uitgegeven door Elsevier, de 'kunstsubsidiedisk' van het Handboek cultuurbeleid en het compendium van Monumentenzorg. Doorklikken naar internet kan ook, via een eventueel aanwezige bronvermelding in de catalogus, of langs andere kanalen. De informatie uit deze bronnen en uit de collectie van de bibliotheek kan rechtstreeks op de publiekscomputers worden verwerkt of gemaild. Catalogusgebruik heeft echter wel voorrang. Ook thuis kan men onze catalogus raadplegen en dankzij de inspanningen van Mieke Nooijen werd na een lange testfase de vernieuwde webcatalogus in gebruik genomen. Omdat de zoekmogelijkheden zoveel beter zijn dan de mogelijkheden die onze software voor intern gebruik biedt, hebben we besloten de webcatalogus ook intern te gebruiken, echter met dit verschil dat de catalogus binnenshuis

toegang biedt tot alle elektronische documenten. Afgelopen jaar bezochten 2793 klanten onze bibliotheek: meestendeels docenten, onderzoekers, kunstenaars, managers, beleidsmakers, politici, journalisten en studenten. Hiermee wordt de stijgende lijn, die in 2002 begon, voortgezet. Ook het aantal uitleningen en verlengingen vertoont met een groei van 700 ten opzichte van 2005 dit patroon. Het verzoek om de uitleentermijn te verlengen vindt in toenemende mate via e-mail en telefoon plaats. In totaal leenden of verlengden wij 8768 titels.

De stijgende lijn is ook te danken aan introducties op maat voor studenten aan opleidingen kunstbeleid en kunstmanagement. Dit zijn kennismakingsbijeenkomsten die kosteloos verzorgd worden door medewerkers van de Boekmanstichting. De deelnemers krijgen een inleiding over de activiteiten van onze stichting, gevolgd door een demonstratie van de bibliotheekcatalogus en een rondleiding door de bibliotheek. In 2006 hebben er tien van zulke studentenintroducties plaatsgevonden.

Boekman/literatuur-overzichten

Evenals in voorgaande jaren verzorgden de bibliotheekmedewerkers ook in 2006 de literatuuroverzichten uit de collectie en van relevante websites met betrekking tot de thema's van *Boekman*. Publicatie van deze dossiers op internet maakt het mogelijk direct naar de gesignaleerde websites te surfen voor meer informatie. Eveneens in *Boekman* vestigden de medewerkers in de rubriek *Uitgelicht* de aandacht op nieuw verschenen titels. In toenemende mate verricht Jack van der Leden redactionele werkzaamheden. In 2006 verschenen er twee boekrecensies van zijn hand in *Boekman*.

Voor ERICarts, European institute for comparative cultural research, verzorgde Jack van der Leden een literatuuroverzicht over

initiatieven waarin Nederland participeert op het gebied van het internationale cultuurbeleid.

Kroniek en congresagenda

Jack van der Leden verzorgt twee informatieve rubrieken op de website van de Boekmanstichting: de kroniek en de congresagenda. De kroniek bevat belangrijke nieuwsfeiten over kunst- en cultuurbeleid in Nederland. Het bestand wordt sinds 1999 bijgehouden en wekelijks geactualiseerd. De congresagenda biedt een overzicht van internationale en nationale congressen, symposia, conferenties, debatten en lezingen over kunst- en cultuurbeleid, en wordt ook wekelijks aangevuld. Waar mogelijk worden links gemaakt naar de websites van organiserende instanties.

(Internationale) samenwerking

Sinds eind 2005 is de bibliotheek betrokken bij het LabforCulture pilotproject, dat loopt van 2004-2008. 'Het Lab', laboratorium voor het delen van informatie en kennis, is geïnitieerd door de European Cultural Foundation. In maart 2006 bezocht Saskia Leefsma een bijeenkomst over de presentatie van hun website en de toegepaste zoekmethodiek.

Begin 2006 kwam een aantal kleine wetenschappelijke bibliotheken bij elkaar om te kijken of er behoefte bestond aan meer samenwerking op terreinen als onderhandeling met leveranciers van databanken of deelname binnen de landelijke infrastructuur van de Koninklijke Bibliotheek en de Universiteitsbibliotheek.

Saskia Leefsma bezocht deze bijeenkomst en nam plaats in de werkgroep *Speciale wetenschappelijke bibliotheken*. Zij stelde voor deze werkgroep een enquête samen om eventuele deelnemers in kaart te brengen en de behoefte aan een dergelijk samenwerkingsverband te peilen. De uitslag van de enquête gaf voldoende stof om door te gaan en de werkgroep kwam in 2006 nog drie keer bij elkaar.

Op initiatief van de bibliotheek van de Boekmanstichting kwam een aantal bibliotheken bij elkaar om kennis uit te wisselen op het terrein van thesaurusbeheer. Daarnaast bezochten Marike Lindhout en Saskia Leefsma een thesauruslunch, georganiseerd door Gridline, een ICT-bedrijf dat regelmatig discussielunches organiseert over ontwikkelingen in het beheer van wordsystemen.

Saskia Leefsma nam deel aan een vergadering van Adamnet, het Amsterdamse bibliotheeknetwerk. Evenals het jaar ervoor controleerde zij als lid van de kascommissie de financiën van 2005. Adamnet vierde zijn tienjarig jubileum in 2006, onder meer met een filmportret van alle betrokken bibliotheken en collecties. De bibliotheek van de Boekmanstichting ontving hiertoe twee studenten van de Amsterdamse filmacademie. Ook werd de centrale catalogus van bij Adamnet aangesloten bibliotheken in gebruik genomen. Door technische mankementen laat aansluiting van de bibliotheek van de Boekmanstichting nog even op zich wachten.

ConnectCP

De databank ConnectCP (Connect Cultural Policy) bevat wereldwijde informatie over onderzoekers op het gebied van het cultuurbeleid. De databank is een joint venture van IFACCA (International Federation of Arts Councils and Cultural Agencies) in Sydney en de Boekmanstichting. Eind 2006 bevatte de databank informatie over 789 lopende onderzoeksprojecten. Aanvankelijk werd ConnectCP opgezet als Engelstalige databank. Inmiddels is de voorziening ook operationeel in het Frans, en er

zijn voorzieningen getroffen om een Spaanse versie te maken.

In 2006 ontving de databank naast structurele steun ook incidentele subsidies. Zo droeg ConnectCP Canada – Culturescope.ca bij, en zal dat ook in 2007 doen. De Canadezen helpen daarnaast met het perfectioneren van de Franse versie. Tegen het einde van het jaar opende zich bovendien de mogelijkheid voor het opzetten van een ConnectCP Iberamericano, op basis waarvan de Spaanse versie zou kunnen worden gerealiseerd. Voorts onderzoekt het Centre for Arts and Culture in Washington de mogelijkheid tot het opzetten van een ConnectCP America. Ten slotte komt nu ook Afrika in beeld dankzij interesse en hulp vanuit Gambia.

Ten gevolge van de door OCW opgelegde bezuiniging (zie elders in dit jaarverslag) was de Boekmanstichting gedwongen haar ondersteunende rol bij ConnectCP per 31 december 2006 op te zeggen. Australië betreurde het afhaken van de Boekmanstichting buitengewoon, maar was ook blij met de steun in de eerste twee jaren vanaf de oprichting, zodat men daar besloot onze naam als *founding partner* nog enige tijd aan de databank te verbinden. Naar een Europese opvolger van de Boekmanstichting werd ultimo 2006 nog gezocht.

Publicaties

Tijdschrift *Boekman*

In 2006 zijn de volgende themanummers verschenen: Kunst en Kijkcijfers (66), Vlaanderen en Nederland (67), Kunst en Commercie (68) en Wereldkunst.nl (69). De redactie streeft ernaar essays van wetenschappers en recent wetenschappelijk onderzoek te combineren met een journalistieke invalshoek, rond actuele onderwerpen op het gebied van kunst en beleid. Het afgelopen jaar werkte deze formule zeer succesvol voor het tijdschrift. De redactie ontving veel positieve reacties uit het veld en ook de landelijke dagbladen, de radio en diverse vakbladen bespraken themanummers van *Boekman*. Dit resulteerde in een abonnementsgroei van ruim 14 procent en een toename van de inkomsten uit losse verkoop via boekhandels in Nederland en Vlaanderen en via onze website van 24 procent. Presentaties rondom de nieuw verschenen nummers, met discussies of rondetafelgesprekken, zetten de onderwerpen stevig op de kaart (zie elders in dit jaarverslag).

Boekman 66: Kunst en Kijkcijfers

Dit nummer verscheen naar aanleiding van de discussie rond het medio 2005 door staatssecretaris Medy van der Laan gepresenteerde kabinetsplan *Met het oog op morgen: de Publieke Omroep na 2008*. In deze *Boekman* schetst Rick van der Ploeg een alternatief voor het plan. Uiteenlopende wetenschappers, omroepmedewerkers, journalisten en politici geven hun visie op de culturele taak van de publieke omroep. Ook de situatie van de publieke omroep in het buurland Vlaanderen komt aan bod. Daarnaast zijn er bijdragen over onder meer literatuur, theater en drama op televisie en de ontwikkelingen in de jeugdprogrammering. Naar aanleiding van dit nummer vond een rondetafelgesprek plaats over de culturele taak van de publieke omroep, met omroepmedewerkers, wetenschappers en vertegenwoordigers van de wetenschappelijke bureaus van politieke partijen (zie elders in dit jaarverslag). Hiervan is een uitgebreid verslag in *Boekman* 67 opgenomen.

Boekman 67: Vlaanderen en Nederland

Ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van het Vlaams Cultuurhuis De Brakke Grond reflecteerde *Boekman* in haar zomer-nummer op de Vlaams-Nederlandse culturele samenwerking. Al zijn de buurlanden sinds 1830 formeel van elkaar gescheiden, zeker op het gebied van de kunsten is sindsdien een levendige lat-relatie ontstaan. Met essays, interviews en columns van beleidsmakers en kunstenaars reikt *Boekman* een portret van die relatie

aan. De auteurs zoomen onder meer in op het cultuurbeleid, de cultuurparticipatie en de creatieve industrie aan weerszijden van de grens. Ook het grensverkeer op het gebied van theater, film en beeldende kunst en de (on)mogelijkheid van een gezamenlijk letterenbeleid komen aan bod.

Het nummer is tot stand gekomen in samenwerking met een gastredactie, bestaande uit Inez Boogaarts (ministerie van OCW), Franky Devos (publicist en onderzoeker), Luc Devoldere (hoofd-redacteur Ons Erfdeel) en Leen Laconte (directeur De Brakke Grond) en werd op 8 juni feestelijk gepresenteerd tijdens feestweek in De Brakke Grond. Marja Pruijs en Luc Devoldere lazen daarbij elk een prikkelende literaire column voor.

Boekman 68: Kunst en Commercie

Het *Boekman*nummer over Kunst en Commercie onderzoekt de financiële zelfredzaamheid van de kunstwereld en breekt een lans voor meer creativiteit op dit vlak. Auteurs als Ryclef Rienstra, Giep Hagoort en Nachoem Wijnberg schetsen de ontwikkelingen in het cultureel ondernemerschap en de mogelijkheden voor kunstinstellingen en kunstenaars om in het eigen onderhoud te voorzien. Terwijl econoom Arnold Heertje zich juist afzet tegen het idee dat je de productie en consumptie van cultuur aan het marktmechanisme over kunt laten. Met aandacht voor de creatieve industrie rond mode, film en popmuziek. En columns van en interviews met kunstenaars en ondernemers die artistiek werk inventief in de markt zetten.

In de lijn van het thema is het nummer gepresenteerd in de vorm van een 'belevingsmiddag', *De kunst van het cultureel ondernemen* (zie elders in dit jaarverslag), die een inhoudelijke discussie combineerde met presentaties van ondernemende kunstenaars.

Boekman 69: Wereldkunst.nl

Volgens cijfers van het CBS heeft een op de acht mensen in Nederland een niet-westerse achtergrond. Met de immigratie uit Europa, Amerika en voormalige Oostbloklanden meegerekend is zelfs een op de vijf mensen 'allochtoon'. Maar deze verhoudingen weerspiegelen zich nog niet in de samenstelling van het publiek, het aanbod en de instellingen. Daarom peilt deze *Boekman* de interculturele staat van het kunstlandschap en zet de schijnwerpers op (het gebrek aan) artistieke inspiratie uit andere culturen.

Eltje Bos blikt terug op de traagheid van het diversiteitsbeleid en ziet de procedures rond de cultuurnota als een verouderd systeem dat zich verweert tegen nieuwkomers. Halleh Ghorashi, John Leerdam, Behrang Mousavi en vele anderen schetsen een aansprekend stramien voor de toekomst. Met onder meer aandacht voor Kosmopolis, het huis voor de culturele dialoog en de drijvende krachten achter succesvolle organisaties als Kulsan, Binoq Atana, Klam, RASA en het Vlaamse Festival 0090.

Boeken

Another brick in the wall: a critical review of arts management education in Europe

Deze publicatie betreft een kwalitatieve analyse van de ontwikkelingen in het academische en beroepsgerichte onderwijs op het gebied van kunstbeleid en -management vanuit een Europees vergelijkend

perspectief en is geschreven door kunstmanagement-expert Corina Șuteu. Haar jarenlange ervaring als kunstmanager en docent kunstmanagement in verscheidene Europese landen heeft haar geïnspireerd tot het schrijven van dit veelzijdige boek. Het eerste exemplaar werd op 18 april op Columbia University in New York door Cas Smithuijsen aan de auteur overhandigd. De bijeenkomst was op uitnodiging van prof. dr Joan Jeffri, toonaangevend onderzoeker op het gebied van kunstmanagement en cultuurbeleid en directeur van de *Arts Administration* opleiding aan Columbia University.

Het boek is voorts onder grote internationale belangstelling op 18 mei gepresenteerd tijdens de 14e ENCATC-conferentie in Bratislava, Slowakije, alwaar Milena Dragičević Šešić, vermaard internationaal kunstmanagementexpert en verbonden aan de Universiteit van Belgrado, het boek geen ‘brick’ maar een ‘complete pillar under the arts management discipline as such’ noemde. Aan het debat namen verder deel Hermann Voegen (Fachhochschule Potsdam en ENCATC-voorzitter), Oana Radu (Ecu-mest), Mireille Pongy (Université de Grenoble), Birgit Mandel (Universität Hildesheim), Ruth Bereson (University Buffalo) en Lluís Bonet (Universiteit van Barcelona).

De vele aanwezige docenten in kunstmanagement – uit Europa, Afrika en de VS – waren met name geïnteresseerd in het aspect waarin fiuteu pleit voor meer ‘education in cultural leadership’ in de curricula. Zij voorspelt dat de toekomstige kunstmanager zich veel meer gaat ontwikkelen tot een ondernemende visionair – wil hij zich staande kunnen houden in het complexe, dynamische culturele en politieke krachtenveld waarin hij gaat werken – en dat zijn opleiding in kunstmanagement hem hierop dus ook adequaat zal moeten voorbereiden.

Deze publicatie is in opdracht van de Boekmanstichting verschenen en tot stand gekomen mede dankzij een financiële bijdrage van de Universiteit van Amsterdam (waarmee ook de studie waarop de publicatie is gebaseerd, kon worden betaald).

A cultural component as an integral part of the EU's foreign policy?

Dit onderzoek ontsluit de studie-documenten op het gebied van het huidige beleid van de Europese Unie en haar lidstaten inzake culturele samenwerking met derde landen. Ook wordt onderzocht in hoeverre de lidstaten van de Unie de integratie van culturele aspecten in het externe en buitenlandse beleid van de EU ondersteunen. Deze studie dient als bron voor verder onderzoek naar Europese culturele diplomatie en Europese culturele samenwerkingsverbanden met non-Europese partners wereldwijd. De gerenommeerde Britse wetenschapper Rod Fisher heeft inmiddels een vervolgonderzoek uitgevoerd, dat begin 2007 heeft geresulteerd in de publicatie *A cultural dimension to the EU's external policies: from policy statements to practise and potential*.

A cultural component is in opdracht van en in samenwerking met de European Cultural Foundation en het LabforCulture tot stand gekomen.

Cultural Policy in the Netherlands

Uit een samenwerkingsverband tussen het ministerie van OCW en de Boekmanstichting is begin december de Engelstalige publicatie *Cultural Policy in the Netherlands* verschenen, met daarin een overzicht van het Nederlandse kunst- en cultuurbeleid en de laatste ontwikkelingen daarin ten tijde van de regeerperiode van Balkenende II. Dit kabinet, bestaande uit een coalitie van CDA, VVD en D66, was van medio 2003 tot juni 2006 aan de

macht. Nieuwe beleidsthema's in het cultuurbeleid, zoals Cultuur en Economie, Interculturele dialoog en Cultuur en ICT, worden aan de orde gesteld, evenals de meest recente ontwikkelingen in de relatie tussen het openbaar bestuur en de georganiseerde cultuur. Zelfs de onlangs gepubliceerde canon van Nederland en de plannen voor het Nationaal Historisch Museum zijn erin opgenomen. In de loop van 2007 zal er naar verwachting een Nederlandse update verschijnen. Dit boek is gepubliceerd bij Boekmanstudies en in opdracht van het ministerie van OCW verschenen.

Bij- lagen

Samenstelling stichtingsbestuur en andere gremia

Op 31 december 2006 was het bestuur als volgt samengesteld:

Dagelijks bestuur

Mr. Th. R. Bremer, voorzitter
Mevr. A. Ponsioen, secretaris-
penningmeester (*voordracht
Nederlandse Museum Vereniging*)

Algemeen bestuur

Drs J. van Bergen (*voordracht
Interprovinciaal Overleg*)
Drs A. Brok (*voordracht Vereniging
Nederlandse Gemeenten*)
Prof. dr G. Dorleijn (*voordracht
Vereniging Samenwerkende Neder-
landse Universiteiten*)
Mevr. G. van der Craats
(*voordracht FNV-Kiem*)
B. Holvast (*voordracht Federatie
van Kunstenaarsverenigingen*)
Mevr. C. Schuilenburg
(*voordracht Federatie werkgevers-
verenigingen in de Cultuur*)
Prof. dr V. Stissi (*voordracht
Nationaal Contact Monumenten*)

Curatorium Boekmanleerstoel aan de Universiteit van Amsterdam

Mr. Th. R. Bremer, *voorzitter*
Prof. dr J. Goudsblom (*voordracht
van het College van Bestuur*)
Prof. dr B. Kempers (*voordracht
van de Faculteit Geesteswetens-
schappen*)
Prof. dr N. Wilterdink (*voordracht
van de Faculteit Maatschappij- en
Gedragswetenschappen*)

Personeel

In 2006 vond ten gevolge van de door het ministerie van OCW opgelegde bezuinigingen een ware uittocht van personeel plaats. Per 1 januari viel de plek van hoofd projecten vrij, ten gevolge van het niet kunnen verlengen van het contract met Ingrid Janssen. Haar afwezigheid werd, mede ten gevolge van de toenemende verzoeken van instellingen om samen te werken, steeds pijnlijker gevoeld, met name door directeur Cas Smithuijsen, die haar taken zolang heeft overgenomen. George de Bruin, sinds 1979 werkzaam bij de stichting, de laatste jaren als systeembeheerder, werd eveneens slachtoffer van de bezuinigingen. Op grond van een onvermijdelijke reorganisatie ontbond de kantonrechter zijn contract per 1 juni. Joke Hermesen die per december 2004 langdurig ziek werd, kon zich in de loop van 2006 hersteld melden. Het contract met haar werd evenwel op 1 december ontbonden.

Diane Dodd, die jarenlang werkzaamheden voor de Boekmanstichting en voor het secretariaat van CIRCLE (een Europese denktank voor cultuurbeleid die enige tijd bij de Boekmanstichting was ondergebracht) heeft gewerkt, wachtte een afscheid per 31 december. De laatste tijd werkte zij aan ConnectCP, een databank met wereldwijd gegevens over onderzoekers op het terrein van cultuurbeleid, die de Boekmanstichting samen met de IFACCA (International Federation of Arts Councils and Cultural Agencies) in Sydney ontwikkelde en bijhield (zie elders in dit jaarverslag).

Met het rappe vertrek van al deze medewerkers kon het bezuinigingsproces in personeel opzicht ook werkelijk vlak voor de geplande datum van 1 januari 2007 worden afgerond. Dat de reorganisatie zo snel kon worden uitgevoerd en de stichting daarna weer uit de startblokken kon komen, was mede te danken aan het ministerie van OCW (Directie Media letteren en Bibliotheken), dat positief reageerde op een verzoek tot bijstand bij het betalen van afvloeiingsregelingen. Een onvoorziene complicatie was echter dat Ineke van Hamersveld, hoofd boekenprojecten, in februari ernstig ziek werd en voor de rest van het jaar was uitgeschakeld. Haar taken zijn verdeeld over de andere medewerkers en de directeur.

In de bibliotheek werd Martine Meddens, lange tijd vrijwilligster, per 1 februari tijdelijk aangesteld voor twee dagen. Zij nam daarmee de helft van de werktijd van Jacqueline Dekker-Retel over. Tot onze vreugde meldde zich ook weer een nieuwe vrijwilligster: Sylvia Verduin.

De bezetting van personeel in dienstverband – in totaal, inclusief de leerstoel, een formatieomvang van 10,75 fte – was per 31 december 2006 als volgt:

Directeur: dr C. Smithuijsen (*100 procent*).

Medewerkers publicaties en projecten:

mevrouw dr T. Gubbels
(*40 procent*), mevrouw
I. van Hamersveld (*80 procent*),
mevrouw drs M. Hendriks
(*80 procent*), drs A. Nuchelmans
(*85 procent*), mevrouw
drs A. Twaalfhoven (*70 procent*).

Leerstoel: dr H. Abbing, hoogleraar op de Boekmanleerstoel Kunstsociologie, werkt op de Universiteit van Amsterdam voor 20 procent van de werktijd. Zijn contract loopt tot 31 augustus 2008.

Bibliothecarissen:

mevrouw S. Leefsma, hoofd bibliotheek (80 procent), mevrouw Jacqueline Dekker-Retel (40 procent), mevrouw M. Meddens (40 procent), mevrouw M. Nooijen (80 procent), drs J. van der Leden (80 procent), mevrouw M. Lindhout (80 procent), mevrouw S. Verduin (20 procent).

Secretariaatsmedewerkers:

mevrouw M. van Splunter, hoofd secretariaat (100 procent), mevrouw M. Barnier-Spee (40 procent), mevrouw E. Andrea (60 procent).

Financiën

De boekhouding was in handen van Frank Petiet.
Het jaar 2006 werd afgesloten met een exploitatiesaldo van 13.000 euro. De in dat jaar toegekende structurele en incidentele subsidie van het ministerie van OCW bedroeg 1.025.000 euro.

Bijdragen van derden

Voor het Vlaanderen-Nederland-nummer (67) van het tijdschrift *Boekman* ontving de Boekmanstichting 5000 euro van het ministerie van OCW, en datzelfde bedrag ook van het ministerie van OCW als bijdrage aan de studiedag over WTO en cultuur. Voorts maakte hetzelfde ministerie de productie van het boek *Cultural Policy in the Netherlands* met een subsidie van 4621 euro mogelijk, terwijl nog een extra bijdrage van 921 euro werd verstrekt voor het vervaardigen van een op het boek afgestemde pdf-versie. Beide subsidies werden verleend aan de stichting Boekmanstudies, die de publicaties verzorgde.

Voor het boek *A cultural component in EU foreign policy* ontving stichting Boekmanstudies een vergoeding van de European Cultural Foundation. De VandenEnde Foundation droeg met 5000 euro bij aan de kosten van de presentatie van *Boekman* 68 over Kunst en Commerce. Het boek *Another brick in the wall* van Corina Şuteu, resultaat van een verkennende studie over kunstmanagementopleidingen in Europa, werd mede mogelijk gemaakt dankzij een subsidie van de Universiteit van Amsterdam van in totaal 12.000 euro.

Het bestuur van de Boekmanstichting brengt een separate financiële jaarrekening uit. Ook verschijnt er een jaarrekening van de aan de Boekmanstichting gelieerde Stichting Boekmanstudies.

Publicaties en activiteiten medewerkers

Truus Gubbels

PUBLICATIES
Onmetelijk optimisme: kunstenaars en hun bemiddelaars in de jaren 1945-1970, Eerhart, F., T. Gubbels en A. van Yperen (red.). Zwolle: Waanders/ Stichting Visioen en visie, 2006.

‘Andere kunst voor een ander publiek – markt, overheid en kunstspreiding’. In: *Onmetelijk optimisme: kunstenaars en hun bemiddelaars in de jaren 1945-1970*, Eerhart, F., T. Gubbels en A. van Yperen (red.). Zwolle: Waanders/ Stichting Visioen en visie, 2006, 71-100.

‘In gesprek met de burens: dubbel-interview met Greetje van den Bergh en Dorian van der Brempt van Huis deBuren’. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 67, 40-45.

‘Architectuur dient de collectieve ruimte. Interview met de eerste Vlaamse bouwmeester bOb van Reeth’. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 67, 82-85.

‘Een toegewijd museumman’. Boekbespreking van Jan van Adrichem e.a., Wim Beeren – om de kunst: opvattingen van een museumman over moderne kunst, kunstenaars, musea en kunstbeleid. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 67, 116-117.

‘Een proeftuin voor ontwerpers en publiek. Interview met Dick Dankers van Frozen Fountain’. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 68, 42-44.

‘De meerwaarde van een gezamenlijk cultuurbeleid. Interview met Maarten van Essen van Binoq Atana’. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 88-89.

‘Kunst zonder grenzen. Interview met Paul Faber over “Double Dutch”’. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 42-44.

ACTIVITEITEN
Lid van de selectiecommissie KunstRai/Art Amsterdam 2006.

Lid van de adviescommissie Stichting Cultuurfonds Bank Nederlandse Gemeenten, Den Haag.

Marielle Hendriks

ACTIVITEITEN
18 mei: was op de jaarlijkse ENCATC-conferentie (van 18-21 mei in Bratislava, Slowakije) gespreksleider van de discussie over het boek *Another brick in the*

wall van Corina Şuteu met Milena Dragičević Šešić, Oana Radu en Hermann Voesgen. Verder bijdragen van Mireille Pongy, Birgit Mandel, Lluís Bonet en Ruth Bereson.

6 oktober: werd geïnterviewd door radioverslaggever Marjolein Lasance van Kunst & Cultuur op Amsterdam FM, over de activiteiten van de Boekmanstichting en in het bijzonder haar bibliotheek en over de nog niet altijd vanzelfsprekend gevonden relatie tussen kunst en commercie naar aanleiding van de happening *De kunst van het cultureel ondernemen* op 13 oktober 2006.

23 oktober: lezing gegeven over de belangrijkste ontwikkelingen in het kunstmanagement- en cultuurbeleidonderwijs tijdens de EUCLID-conferentie *Education and training for the cultural sector; what does Europe have to offer?* aan de Liverpool Hope University.

Jack van der Leden

PUBLICATIES
‘Allochtoon in Vlaamse vermomming?’. Boekbespreking van Mark Cloostermans – De tak waarop wij zitten: berichten uit de boekenbranche. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 68, 108-109.

‘Een literair veld vol voetangels en klemmen’. Boekbespreking van Gillis J. Dorleijn en Kees van Rees (red.) – De productie van literatuur: het literaire veld in Nederland 1800-2000. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 110-111.

Saskia Leefsma

ACTIVITEITEN

7 maart: deelname aan studiemiddag: 'De positie van het boek: hoe verder?'

20 november: lezing over de samenwerking en de gunstige gevolgen voor beide tussen de bibliotheek en het tijdschrift *Boekman* op de themadag 'Marketing en kunstbibliotheken: inhoud of verpakking?' van het Overleg Kunst(historische) Bibliotheken Nederland en Vlaanderen (OKBN en OKBV).

André Nuchelmans

PUBLICATIES

'Waar is... Adriaan van Dis: boekenprogramma's op de Nederlandse televisie'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 66, 76-81.

'(Geen) kunst bij de publieke omroep'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 67, 108-112.

'Ons ben jong'. Boekbespreking van Jan J.B. Kuipers: *Brommers, gitaren en spandoeken: vijftig jaar jong in Zeeland*'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 67, 114-115.

'Er zit muziek in Turkije: interview met Adnan Dalkiran van stichting Kulsan'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 16-17.

'Cultuur kweekt respect: interview met Orhan Kaya, Rotterdams wethouder van integratie & cultuur'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 53-54.

'Trendsettend podium voor onbekend muzikalent: interview met Wieland Eggermont van wereldculturencentrum RASA'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 98-99.

ACTIVITEITEN

27 april: interview met Sebas van der Sangen, student overheidscommunicatie, Hogeschool Utrecht, over kunstprijzen in Nederland voor zijn scriptie *De prijs en de sponsor*.

14 juni: lid van eindexamencommissie voor Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, Kunst en economie, voor scriptie *Destroy erase improve : een kritische kijk op de bouw golf van nieuwe poppodia* van Max Derneden.

Redactie van de doctoraalscriptie *Boek en Bal* van Janneke Weijermars, die moet resulteren in een publicatie over de geschiedenis van het Boekenbal die in maart 2007 bij *Boekmanstudies*/De Buitenkant verschijnt.

Cas Smithuijsen

PUBLICATIES

'Hoe komt kunst in het regeerakkoord? Wenken voor een effectieve lobby'. In: *Kunsten*'92, Nieuwsbrief 35, december 2006, 12-15.

Rubiks kunstbeleid: notities over de cultuur en het regeerakkoord. E-document, E07-119.

'Converging cultural policies: the pragmatic approach of the arts all over Europe'. Oorspronkelijk gepubliceerd in: *The Arts, Politics and Change: participative cultural*

policy-making in South East Europe, Weeda. H., C. fiuteu and C. Smithuijsen (eds.), Amsterdam: *Boekmanstudies* [etc.], 2005. In het Bulgaars vertaald en verschenen bij Boekarest/ Amsterdam: Ecumest / European Cultural Foundation, 2006, 298-316.

'Het "moderne luisteren" van de concertbezoeker'. In: *Liever Live Krant*, uitgebracht ter gelegenheid van de Klassieke Muziekweek, 3-12 november 2006, 2.

'BBC loopt minder gevaar dan de Nederlandse publieke omroep. Interview met de Groningse hoogleraar economie Arjen van Witte-loostuijn over de verhouding vrijhandel versus cultuur'. In: *SICAmag*, nr. 30, juni 2006 over Kunst en Vrijhandel, 10-11.

'Concertetiquette, ja of nee?' In: *Encore, magazine voor relaties van het Nederlands Philharmonisch Orkest en het Nederlands Kamorkest*, jrg. 18, augustus 2006, 14.

Cultural Policy in the Netherlands, Smithuijsen, C. (ed.); H. Weeda (comp.); S. Pond (English ed.). Amsterdam [etc.]: *Boekmanstudies* [etc.], 2006.

A cultural component as an integral part of the EU's foreign policy?, Dodd, D., M. Lyklema, K. Dittich-van Weringh (eds.), C. Smithuijsen (final ed.), D. Cameron (English ed.). Amsterdam [etc.]: *Boekmanstudies* [etc.], 2006.

'European art and culture between free trade and cultural diversity.

A delicate dialogue?' In: *WTO-treaty, de UNESCO Convention on the Protection of the Diversity of Cultural Contents and Artistic Expressions*, reader ten behoeve van gelijknamige conferentie in Helsinki, 15-16 december 2006, E-document, E07-024.

'The Netherlands: 8th edition of overview of cultural policy in the Netherlands'. In: *Database Compendium for Cultural Policies in Europe: Facts and Trends*, Smithuijsen, C., V. Bina, 2006, E-document, www.culturalpolicies.net.

STAGE- SCRIPTIE- EN PROMOTIEBEGELEIDING
Nam zitting in de promotiecommissie ter beoordeling van het manuscript van mw. B. van Berkel-van Schaik over deelname aan klassieke concerten en opponeerde tijdens haar promotie op 18 januari.

December 2005 – juni 2006: was begeleider van Norine Terpstra, masterstudent Kunstbeleid en -management aan de Faculteit der Letteren van de Universiteit Utrecht bij haar afstudeeronderzoek naar de kunstlobby.

Hielp Femke Bax, student aan de Universiteit van Amsterdam, aan veldcontacten ten behoeve van haar scriptie over internationaal cultuurbeleid, in het bijzonder ten aanzien van Oost-Europa.

20 april: nam als lid deel aan een vergadering van de promotiecommissie van Olaf Post, die aan

de Columbia University promoveert op de receptie van het werk van Gustav Mahler in het Concertgebouw te Amsterdam en de Carnegie Hall te New York.

ACTIVITEITEN

Was betrokken bij het ‘zelf-onderzoek’ van de Directie Overleg Dansgezelschappen (DOD). In een serie avonden bij de Boekmanstichting bespraken de verzamelde artistieke leiders van de dansgezelschappen met elkaar de werkervaringen en formuleerden op grond daarvan aanbevelingen voor het dansbeleid in de nabije toekomst. Het voorbereidend team dat adviseerde over de methodologie van het onderzoek bestond naast Cas Smithuijsen uit Dos Elshout (Universiteit van Amsterdam) en Laurien Saraber, zelfstandig onderzoekster. Dit resulteerde in het rapport *Opmaat, Dans op Maat*, dat werd geschreven door een aantal aan de DOD gerelateerde dansjournalisten onder redactie van Hans Schamlé. Op grond van dat rapport kreeg Laurien Saraber de opdracht van het bestuur van de DOD om een vervolgrapport te schrijven, waarin concrete beleidsaanbevelingen voor de danssector zullen worden geformuleerd. Cas Smithuijsen blijft haar daarbij adviseren. Het tweede rapport verschijnt voorjaar 2007.

7 maart: organisatie van en deelname aan de studiemiddag *De positie van het boek: hoe verder?*

8 maart: hield twee inleidingen over cultuurbeleid op CODarts

Hogeschool voor de Kunsten in Rotterdam.

14 maart: had een gesprek met de ‘commissie d’Ancona’ bij de voorbereiding van het rapport over het percentage van gesubsidieerde podiumkunstvoorstellingen in de Nederlandse theaters en concertgebouwen dat de commissie later in het jaar zou publiceren.

29 maart: discussieerde met Désanne van Brederode over het onderwerp ‘modern dédain’ op Teleac-radio.

10-11 april: was aanwezig bij de jaarvergadering van auteurs van het *Compendium for Cultural Policies in Europe: Facts and Trends* in Boedapest.

Adviseerde Olaf Merk van de OECD over cultuurbeleid en de (mogelijke) plaats van steden daarin.

19 april: presideerde de overhandigingsceremonie – waarbij ook aanwezig Marielle Hendriks – van het boek *Another brick in the wall: A critical review of cultural management education in Europe* van Corina Şuteu aan prof. dr Joan Jeffry, directeur van de *Arts Administration* opleiding aan Columbia University, New York, waar de bijeenkomst ook plaatsvond.

Adviseerde samen met Marielle Hendriks het Filmmuseum over de communicatiestrategie in verband met de verhuizing van het museum naar de nieuwbouw in Amsterdam Noord.

Was gastredacteur van *SICA* mag nr 30, juni 2006, over ‘Kunst en vrijhandel’.

12 juli: was medeorganisator van een expertmeeting, belegd door de Wiardi Beckman Stichting, over sociaal-democratische kunst- en cultuurpolitiek – en wat daarover te schrijven in het verkiezingsprogramma van de PvdA. De bijeenkomst met kamerleden, leden van de samenstellers van het partijprogramma, veldvertegenwoordigers en wetenschappers vond plaats bij de Boekmanstichting.

22 augustus: adviseerde Arthur Sonnen (SICA) bij het opzetten van een conferentie over de Europese canon.

23 augustus: had samen met Marielle Hendriks een informatief gesprek met Veronika Selier (Lausanne) en Hedy Graber (Zürich) over de relatie tussen het Zwitserse bedrijf MIGROS en de cultuur, in het bijzonder over het kunstsubsidiesysteem via de 1%-regeling die het bedrijf kent.

Was voorzitter bij een plenaire bijeenkomst van betrokkenen bij het convenant kunstvakonderwijs, een convenant dat de relatie tussen het onderwijs en de beroepspraktijk van kunstenaars zo gunstig mogelijk probeert te laten verlopen. Aanwezig waren sleutelfiguren vanuit de beroepspraktijk, een afvaardiging van de onderwijsinstellingen en vertegenwoordigers van het ministerie van OCW, zowel van de O als de C. De middag resulteerde in toe-

zegging van alle partijen om het convenant te ‘revitaliseren’.

21-23 september: was op verzoek van de European Cultural Foundation, in het kader van een kennisuitwisselingsprogramma gefinancierd met MATRA-geld in Liptovski Ján, Slowakije, om te spreken over het Nederlands en Europees cultuurbeleid.

Inventariseerde in de loop van 2006 op verzoek van het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Omroepproducties de knelpunten in de relatie tussen dat fonds en Radio 4. Daarvoor werd samenwerking gezocht met Philomeen Lelieveldt (Universiteit Utrecht) en Maïke Kroese, die op freelance basis op vele manieren behulpzaam was bij het klaren van de opdracht. Een en ander resulteerde in het op 17 juli uitgebrachte – vertrouwelijke – rapport *Is muziek radiogeniek?* dat op 10 oktober ter tafel lag bij een achteraf positief beoordeelde discussiemiddag met betrokken partijen.

17 oktober: gaf een gastcollege aan de Letterenfaculteit van de Universiteit Utrecht in het kader van de collegereeks Taal en Macht.

29 oktober: hield een inleidende voordracht tijdens een bijeenkomst van Kunsten ’92 in Amsterdam over het op handen zijnde regeerakkoord.

29 oktober: hield op verzoek van de Raad voor Cultuur een inleiding in het debatcentrum LUX te Nijmegen. De avond

maakte deel uit van een reeks debatten die de Raad vanaf eind 2006 organiseert ter verkenning van het culturele veld. Op deze eerste bijeenkomst ging het om een benadering van het cultuurbeleid vanuit verschillende politieke stromingen, waarvan vertegenwoordigers ter plekke aanwezig waren.

Had in november en december diverse gesprekken over Europees cultuurbeleid met Patricia Dewey, *Associate Director for Cultural Policy* van de University of Oregon (VS). Dewey was enige tijd in Europa om de ontwikkelingen met betrekking tot cultuurbeleid en internationale betrekkingen te bestuderen.

27 november: overhandigde in het Centraal Museum Utrecht het eerste exemplaar van het boek *Cultural Policy in the Netherlands* aan Martin Berendse, directeur Kunsten van het ministerie van OCW, tijdens een bijeenkomst met de hoofden van de culturele afdelingen van de versterkte posten in Berlijn, Boedapest, Jakarta, Londen, Madrid, Moskou, New York, Ottawa, Parijs, Peking, Praag, Pretoria, Rome en Tokio.

15-16 december: organiseerde samen met het onderzoeks- en documentatiecentrum *Cultural Policy Research* (Cupore) in Helsinki een internationale conferentie over de WTO, de Unesco-conventie Culturele Diversiteit en nationaal cultuurbeleid en hun mogelijke gevolgen voor nationaal cultuurbeleid.

Was actief als lid van de Raad van Adviseurs van de Vereniging Rembrandt.

Was voorzitter van de Catalaans-Nederlandse stichting Cobla Principal d'Amsterdam.

Werd voorzitter van de stichting Domein voor Kunstkritiek.

Anita Twaalfhoven

PUBLICATIES

'Redactioneel: Kunst en Kijkcijfers'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 66, 2-3.

'Een status aparte voor Z@pp: Jeugdtelevisie verdient een voorkeursbehandeling van de overheid'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 66, 59-63.

'De ruimte voor cultuur wordt beperkt: interview met Leo Born (NCRV)'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 66, 74-75.

'We gaan gewoon door! Interview met Peter Schrurs (VPRO)'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 66, 82-83.

'De pluriformiteit gaat teloor: interview met Vera Keur (VARA)'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 66, 89-90.

'Kunst komt in het gedrang: interview met Frans Slangen (KRO)'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 66, 96-97.

'Onder professoren: Kunst is het kind van de rekening: interview met Jo Bardoel, hoogleraar Media-management UvA en Mediabeleid RUN'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 66, 17-21.

'Redactioneel: Vlaanderen en Nederland'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 67, 2-3.

'We moeten te veel op tournee: interview Ivo van Hove'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 67, 61-62.

'Onder professoren: Het belang van een eigen identiteit: interview met Ludo Beheydt, hoogleraar De Nederlanden in de wereld'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 67, 78-81.

'Redactioneel: Kunst en Commercies'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 68, 2-3.

'De klant bepaalt wat mooi is: interview met Bert-Jan Millenaar'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 68, 82-84.

'Onder professoren: Een brede blik op de cultuursector: interview met Nachoem Wijnberg, hoogleraar Cultureel ondernemerschap en management aan de Universiteit van Amsterdam'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 68, 69-72.

'Redactioneel: Wereldkunst.nl'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 2-3.

'Onder professoren: "We moeten niet denken in wij en zij": interview met Halleh Ghorashi, hoogleraar Management van diversiteit en integratie'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 60-63.

'Cultuurbeleid is te sterk gericht op erfgoed: interview met John Leerdam, Tweede Kamerlid PvdA'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 28-29.

'Koerdische cultuur wil levend blijven: dubbelinterview met Kazim Demir en Ali Özdemir van stichting Klam'. In: *Boekman*, jrg. 18, nr. 69, 78-79.

Extracts from the Annual Report 2006

FOREWORD

The 'I' factor in arts policy

When Hedy d'Ancona was Minister of Culture (1990-1994), I saw them for the first time in great quantities: footnotes. Her cultural bill *Investing in Culture* was a sound story in which sources were stated and tables presented. The fact that arts policy was becoming more scholarly was made visible. Less visible, however, was the minister herself, at least in that policy document. She was definitely no weak player in the game of politics.

The footnotes continued, but the political tone became more 'I' focused. State Secretaries Van der Ploeg and Van der Laan, in particular, liked the word 'I' and used it lavishly in policy documents and bills. They thus figured as recognisable actors in public administration, and as politicians who took personal decisions that either set important cogs turning or stopped them moving.

Maybe the State Secretaries had to rely more heavily on the 'I' formula because they lacked ministerial power. This is a view that can now be either rejected or confirmed by the new Minister of Culture, the scientist and columnist Ronald Plasterk. He is a minister in a cabinet that claims it will start listening more to the community.

An interactive arts policy, therefore. Proposals, consultation and dialogue; a joint conclusion and resolution. It will all become apparent from the documents that will reach us in the coming years. From the letters setting out a decision, making a subsidy possible or else retracting it. And from the bills opening up new horizons in arts policy, pushing back frontiers or setting limits.

Those who amass all these documents from Minister Plasterk, like ourselves at the Boekman Foundation, will eventually receive an answer to the main question: how strongly does his 'I' factor resonate in the arts policy?

Cas Smithuijsen
Director

ACTIVITIES

Boekman debate about high and low culture

The debate *How LO can you go?* was held in the Voordrachtzaal on 25 January, on the occasion of the publication of the winter edition of *Boekman* (65) about high and low culture. Continuing on from the lecture by Susanne Janssen, *The specific weight of art in an open society*, about the classification of culture, the basis for this afternoon discussion was the question of how arts policy should deal with cultural forms that are often branded as 'low', such as film, photography, pop music, fashion, thrillers or comics. What are the criteria (or what ought they to be) for whether or not to subsidise 'low' culture? Following a fiery argument for 'high' culture from Michaël Zeeman (philosopher and publicist), there were brief reactions to this introduction from Susanne Janssen (Erasmus University), Elmer Schönberger (musicologist, composer and publicist) and Martin van Ginkel (National Fund for Performing Arts Programming and Marketing Support). This was followed by a hefty discussion between the panel members and the audience, led by the panel chair, Sijbolt Noorda (Amsterdam University).

Study afternoon about the position of the book

What role will be played by books in 2015 or 2020? How can all those involved in the book branch prepare for changes in their profession and for the opportunities offered by such changes? This topic was discussed on March, 7 in the Voordrachtzaal of the Boekman Foundation during the meeting *The position of the book: what now?* by representatives of the sectors mentioned, including Judith Belinfante (Amsterdam University Library), Frank Huysmans (SCP and Amsterdam University), Lisa Kuitert (Amsterdam University), Laurens van Krevelen (Dr. P.A. Tiele Foundation), Frits van Oostrom (Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences, Utrecht University, and chairman of the canon committee), Dick Schram (VU University Amsterdam and Utrecht University), Connie Verberne (Royal Society of the Dutch Book Trade) and Adriaan van der Weel (Leiden University).

At the end of the afternoon, it was established that the book is gradually losing its traditional informative function (which is being taken over by other media) in favour of a clearer position as the bearer of the 'intellectual heritage' and as the purely literary genre of non-fiction. 'Enduring' functions of the book were stated as: bridge to

the past, depository of cultural heritage, the form in which the emotional flourishes, expressive power of the narrative, linguistic power, and literary and aesthetic quality.

In a subsequent session, people would like to talk more about the European and more generally international dimension of the subject, the methods of research for monitoring developments in the book culture, and the policy instruments for the culture of books and reading.

Study day about arts and culture in world trade

On 26 June, a conference about the place of culture in the 'free' world trade was held in Amsterdam, organised by the Boekman Foundation and the Service Centre for International Cultural Activities (SICA). The keynote speaker was Peter Van den Bossche (Maastricht University and ex-employee of the WTO). Other speakers were Prof. Dr. Arjen van Witteloostuijn (Groningen University), Prof. Dr. Caroline Pauwels (Vrije Universiteit Brussel) and Lucky Belder M.A. LL.M. (Utrecht University). In the afternoon, there was the opportunity of reflecting in a tighter context, and led by experts, on four specific topics, i.e. broadcasting and film sector, creative industries, WTO and Unesco Convention, and TRIPS and Creative Commons.

In 2005, Van den Bossche accepted the task formulated by the Boekman Foundation of discovering precisely what effects were produced by the WTO charter on the nationally run cultural systems, and how these effects should be understood: positively, negatively or both. Van den Bossche was also asked to consider which possibilities could be found within the existing WTO treaty for eliminating these drawbacks. The June conference was the Dutch preamble for an international conference on the same topic, on 15 and 16 December in Helsinki, in which Van den Bossche was once again one of the main speakers. In the meantime, he had got even further with his analysis of the relation of WTO to culture, and of the conditions under which national states would be able to support their 'own' culture in the future. Publication of the study findings will follow in the spring of 2007.

Boekman debates on cultural canon

In January 2005, the Education Council published the advice report *De stand van educatief Nederland* (The state of the educational Netherlands), which included the recommendation to arrive at a canon for

education. The Minister of Education, Culture and Science adopted this advice, albeit with a few shifts in emphasis. A committee was then set up, led by the president of the Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences, Frits van Oostrom. In October 2006, this committee presented the Canon of the Netherlands; a historical list of the fifty most important subjects from Dutch history, culture and society.

On 7 July, in anticipation of this, the Boekman Foundation organised the exploratory debate *A canon for education: what can the cultural sector learn from this?*, about what has prompted the major players in the education debate and what they expect from a canon. It was then considered what a canon could mean for the arts subjects in education, and whether cultural institutions should be expected to contribute to implementing the education canon. The introductions were given by Prof. Dr. Fons van Wieringen (Education Council), Rob Kerstens M.A. (Ministry of Education, Culture and Science), Prof. Dr. Frits van Oostrom (chairman of the committee for development of the Dutch canon) and Els Swaab LL. M. (Netherlands Arts Council). In the second half of the evening, there were reactions from Prof. Dr. Ton Bevers (Erasmus University), Huub Beurskens (writer, working in secondary education) and Dr. Kees Vuyk (TIN and ex-director of Kampen art academy).

There was great public interest in the follow-up discussion entitled *Education – canon – culture*, held on 6 December in the Doopsgezinde Singelkerk, in Amsterdam. In the meantime, the fifty windows of Van Oostrom's canon had been made known and had been received positively in the main. Six of those windows look on culture. The central question was what requirements these specific windows make on culture, and what the cultural sector can do to make the canon a success. The introductions were given by Jan Jaap Knol (Ministry of Education, Culture and Science) who replaced Minister van der Hoeven at the last moment, Peter Sigmond (Rijksmuseum), Maarten Doorman (Amsterdam University) and Frits van Oostrom. In the discussion with the audience, various initiatives for forming a cultural canon were spotlighted by representatives from the cultural field. The Boekman Foundation will be publishing an inventory of these initiatives in the spring of 2007.

ConnectCP

The databank ConnectCP (Connect Cultural Policy) contains worldwide information about researchers in the field of cultural policy. The databank is a joint venture between the IFACCA (International Federation of Arts Councils and Cultural Agencies) in Sydney and the Boekman Foundation. At the end of 2006, the databank contained information about 789 current research projects. ConnectCP was originally set up as an English-language databank, but the facility is now also operational in French, and the groundwork has been laid for a Spanish version.

In 2006, the databank received incidental subsidies as well as long-term support. For instance, there was a contribution from ConnectCP Canada – Culturescope.ca, with a further contribution planned for 2007. The Canadians are also helping to perfect the French version. In the latter part of the year, the opportunity also arose of setting up a ConnectCP Iberamericano, on the basis of which the Spanish version could be realised. Furthermore, the Centre for Arts and Culture in Washington is investigating the possibility of setting up a ConnectCP America. And finally, Africa is also being put into the picture, thanks to interest and help from Gambia.

As a consequence of the cutbacks made by the Ministry of Education, Culture and Science (see elsewhere in this annual report), the Boekman Foundation was forced to terminate its supporting role with ConnectCP as of 31 December 2006. Australia deeply regrets the fact that the Boekman Foundation is pulling out, but is so happy to have had its support during the first two years since the foundation that they have decided to link our name to the databank as founding partner for some time to come. At the end of 2006, a European successor to the Boekman Foundation was still being sought.

LIBRARY AND DOCUMENTATION

Towards a new library

At the beginning of 2006, the Boekman Foundation library formulated its requirements for setting up a library on the first floor and for improvements to the entrance on the ground floor at the Herengracht premises. Because of his fresh look at our wishes, we eventually selected the architect Pieter Segers, who is associated with Architectenbureau Hendriks in Heesch and who was responsible for

the large-scale renovation of the library of the Radboud University in Nijmegen. As a consequence of the long-drawn-out permit application process, it looks as if the move will be completed by mid-2007.

Collection and Acquisitions

The collection has been expanded by 2,719 titles to a total of 64,543 titles, contained in 22,116 volumes. This includes all the magazine articles, which are mainly kept in bound annual editions. Last year, the public temporarily had no access to 2,950 short articles from the period of 1994 to 1999. They were digitalised during the summer. Along with 982 digital acquisitions, the public now has access to 11,300 digital documents. As the Internet address of a document appears so often in the catalogue, it is often also possible to view the complete text of these documents via the Internet from your private workplace.

The number of subscriptions to magazines, e-zines and parliamentary papers increased by 37 to 274. Of these, we keep and bind only 169. The number of volumes increased by 76 to 1,462. Including annual reports and closed publications, there were 1,166 descriptions of periodicals in the catalogue at the end of last year.

Users

Over the past year, 2,793 customers visited our library, mostly teachers, researchers, artists, managers, policy-makers, politicians, journalists and students. This continues the upward trend that started in 2002. The number of loans and renewals also reflected this pattern, with a growth of 700 compared to 2005. E-mail and telephone requests to extend the lending period are on the increase. In total, we lent out or renewed 8,768 titles.

'Chronicle' and Conference Diary

Jack van der Leden provides two informative columns on the Boekman Foundation website; the Chronicle and the Conference Diary. The Chronicle contains important news items about arts and cultural policy in the Netherlands. The column has been running since 1999 and is updated every week. The Conference Diary provides an overview of national and international congresses, symposia, conferences, debates and lectures about arts and cultural policy, and is updated every week on our English-language website as well. Where possible, links are created to the websites of organisational bodies.

International Cooperation

Since the end of 2005, the library has been involved in the LabforCulture pilot project, which runs from 2004 to 2008. 'The Lab', a laboratory for sharing information and knowledge, is an initiative of the European Cultural Foundation. In March 2006, Saskia Leefsma attended a meeting about the presentation of their website and the search methods used.

PUBLICATIONS

Boekman Periodical

Four issues of *Boekman* were published in 2006 on the following themes: Art and Ratings (66), Flanders and the Netherlands (67), Art and Commerce (68) and World Art in the Netherlands (69). The editorial team aims to combine a journalistic approach with essays by scholars and recent research concerning subjects of topical interest in the area of arts and policy. This formula worked very well last year for the periodical. The editors received many positive reactions from the field, and *Boekman* theme issues were discussed in the national newspapers and various professional journals, as well as on radio. This resulted in a growth in subscriptions of over 14 per cent and an increase of 24 per cent in the income from individual sales. Presentations about the new issues, with discussions or round-table talks, put the subjects firmly on the map.

BOOKS

Another brick in the wall: a critical review of arts management education in Europe

This publication concerns a qualitative analysis of the developments in academic and professional education in the area of arts policy and management. It is written from a comparative European perspective by arts management expert Corina Șuteu. Her years of experience as an arts manager and teacher of arts management in various European countries inspired her to write this multi-faceted book. The first copy was presented to the author by Cas Smithuijsen on 18 April, at Columbia University in New York. The meeting took place at the invitation of Prof. Dr. Joan Jeffri, a leading researcher in the field of arts management and cultural policy, and director of the Arts Administration course at Columbia University.

The book was also presented, with great international interest, at the 14th ENCATC-conference in Bratislava, Slovakia, on 18 May. Milena Dragičević Šešić, renowned international arts management expert and associate of Belgrade University, called the book not a ‘brick’ but a ‘complete pillar under the arts management discipline as such’. Other participants in the debate included Hermann Voesgen (Fachhochschule Potsdam and ENCATC chairman), Oana Radu (Ecumest), Mireille Pongy (Université de Grenoble), Birgit Mandel (Universität Hildesheim), Ruth Bereson (Buffalo University) and Lluís Bonet (Barcelona University).

The many teachers of arts management who attended (from Europe, Africa and the USA) were mainly interested in the aspect in which fiuteu argues for more ‘education in cultural leadership’ in the curricula. She predicts that future arts managers, if they want to survive in the complex, dynamic, cultural and political field of influence in which they will operate, will develop much more into entrepreneurial visionaries and that their training in arts management will therefore have to prepare them adequately for this.

The publication of this book was commissioned by the Boekman Foundation and was facilitated by a financial contribution from Amsterdam University (which paid for the studies on which the publication is based).

A cultural component as an integral part of the EU's foreign policy?

This investigation releases the research documents in the area of current EU policy concerning cultural cooperation with countries outside the EU. It also investigates to what extent the member states of the Union support the integration of cultural aspects in the external and foreign policy of the EU. This study serves as a source for further research into European cultural diplomacy and European cultural cooperation with non-European partners all over the world. The renowned British scholar Rod Fisher has now carried out a follow-up investigation, which resulted in the publication, at the beginning of 2007, of *A cultural dimension to the EU's external policies: from policy statements to practise and potential*.

A cultural component was created on commission from, and in collaboration with, the European Cultural Foundation and the LabforCulture.

Cultural Policy in the Netherlands
A cooperation between the Ministry of Education, Culture and Science and the Boekman Foundation led to the publication of the English-language book *Cultural Policy in the Netherlands* at the beginning of December, containing an overview of Dutch arts and cultural policy and the latest developments in this during the ‘Balkenende II’ period of government. This cabinet, consisting of a coalition between the parties CDA, VVD and D66, was in power from mid-2003 to June 2006. New cultural policy themes, such as Culture and Economics, Intercultural Dialogue and Culture and ICT are discussed, as are the most recent developments in the relationship between public administration and organised culture. It even deals with the recently published canon of the Netherlands and the plans for the national History Museum. It is expected that a Dutch update will be published in the course of 2007.

The book was published by Boekmanstudies, on commission from the Ministry of Education, Culture and Science.

APPENDICES

The Boekman Foundation Board
On 31 December 2006 the Board of the Boekman Foundation comprised the following members:

Executive Board
Th. R. Bremer, chair
Mrs. A. Ponsioen, treasurer, representing the Dutch Museum Society

Board
J. van Bergen, representing the Interprovincial Consultation on Welfare
A. Brok, representing the Association of Dutch Municipalities
Ms. G. van der Craats, representing the Arts Union, Netherlands Federation of Trade Unions
G. Dorleijn, representing the Association of Collaborating Dutch Universities
B. Holvast, representing the Federation of Artists Associations
Ms. C. Schuilenburg, representing the Federation of employers' associations in the Cultural Sector
V. Stissi, representing the National Coordinating Committee for the Protection of Monuments and Historic Buildings

Staff
In 2006, as a result of the cutbacks made by the Ministry of Education, Culture and Science, there was a real exodus of staff. From 1 January, the position of head of projects became vacant, as a consequence of not being able to renew Ingrid Janssen's contract. George de Bruin, who has been working with the foundation since 1979, most recently as systems manager, was also a victim of the cutbacks. On the grounds of an inevitable reorganisation, the subdistrict court judge set aside his contract on 1 June. Joke Hermsen, who was declared incapable of work in the long term from December 2004, reported her recovery in the course of 2006. However, her contract was dissolved on 1 December. Diane Dodd, who worked for years for the Boekman Foundation and for the secretarial office of CIRCLE (a European think tank for cultural policy that was part of the Boekman Foundation for a while) left on 31 December. One unforeseen complication was that Ineke van Hamersveld, head of the book projects, became seriously ill in February and was unable to work for the rest of the year. In the library, Martine Meddens, who had been a volunteer for a long time, received a temporary appointment on 1 February for two days a week. This meant that she took over half of the working hours of Jacqueline Dekker-Retel. We were delighted to welcome a new volunteer: Sylvia Verduin.

On 31 December 2006, the number of staff totalled 10.75 full-time equivalent positions. They are as follows:
Director: C. Smithuijsen (100 per cent)
Publications and projects staff: Ms. T. Gubbels (40 per cent), Ms. I. van Hamersveld (80 per cent), Ms. M. Hendriks (80 per cent), A. Nuchelmans (85 per cent), Ms. A. Twaalfhoven, editor-in-chief (70 per cent).
Chair: Dr. H. Abbing, lecturer Boekman Chair of Arts Sociology, works at Amsterdam University for 20 per cent of the working hours. His contract runs until 31 August 2008.
Librarians: Ms. J. Dekker-Retel (40 per cent), Ms. S. Leefsma, head librarian (80 per cent), J. van der Leden (80 per cent), Ms. M. Lindhout (80 per cent), Ms. M. Meddens, (40 per cent), Ms. M. Nooijen (80 per cent), Ms. S. Verduin (20 per cent).
Secretarial staff: Ms. E. Andrea (60 per cent), Ms. M. Barnier Spee (40 per cent), Ms. M. van Splunter, head of secretarial department (100 per cent).

Financial status
The year 2006 was concluded with a net operating result of 13,000 euro. The long-term and incidental subsidies from the Ministry of Education, Culture and Science for 2006 totalled 1,025,000 euro.

Other contributions
For the Flanders-Netherlands issue (67) of the *Boekman* periodical, the Boekman Foundation received 5,000 euro from the Ministry of Education, Culture and Science, which also gave the same amount as a contribution to the study day about the WTO and culture. The same ministry also facilitated the production of the book *Cultural Policy in the Netherlands*, with a subsidy of 4,621 euro, while an extra contribution of 921 euro was made for the creation of a pdf version of the book. Both subsidies were given to the Boekmanstudies foundation, which was responsible for the publications.

For the book *A cultural component in EU foreign policy*, the Boekmanstudies foundation received an allowance from the European Cultural Foundation. The VandenEnde Foundation contributed 5,000 euro to the costs of *Boekman* 68's presentation about Art and Commerce. The book *Another Brick in the Wall* by Corina Şuteu, which was the result of an exploratory study about arts management courses in Europe, was made possible by a subsidy from Amsterdam University totalling 12,000 euro.

Colofon

Boekmanstichting

Herengracht 415, 1017 BP Amsterdam

Redactie en productie: Marielle Hendriks

Correctie: Tekst/Support, Amsterdam

Vertaling: Pond Translations, Amsterdam

Ontwerp: Joseph Plateau, Amsterdam

Druk: Hooiberg, Epe